

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВТНЗ НА ЗАНЯТТЯХ З СІЦЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Розбудова незалежної України вносить корективи щодо формулювання мети професійної підготовки фахівців різних профілів, у тому числі й майбутніх інженерів. Сучасний інженер, окрім фахових знань, умінь і навичок, має володіти загальною культурою, розумінням екологічних та соціальних наслідків своєї діяльності, світоглядними орієнтирами та духовними цінностями. Саме така творча особистість необхідна сьогодні для ефективного здійснення розбудовчих процесів в Україні. Тому одним із завдань гуманітаризації та гуманізації вищої освіти, зокрема технічної, є орієнтація її на загальнолюдські культурні цінності, прилучення студентської молоді до національних джерел духовності, формування у неї патріотичних якостей.

Сучасна вища технічна школа має формувати не тільки фахівця у галузі техніки, але й громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури. Вирішення цього завдання вимагає належної організації патріотичного виховання майбутніх інженерів.

Проблема патріотичного виховання привертала увагу багатьох дослідників. Так, сутність патріотизму, як моральної якості, визначалася Й.Песталоцці, А.Дістервегом, Г.Сковородою, як стрижневий принцип національного виховання – К.Ушинським, М. Грушевським, І.Огієнком, Г.Ващенко, О.Вишневським. Теоретичні й методичні засади патріотичного виховання дітей і молоді розглядали О.Духнович, С.Русова, Г.Ващенко, А.Макаренко, В.Сухомлинський. Для нашого дослідження особливо цінними є сучасні наукові розробки: концепція українського виховання О.Вишневського; наукові праці, присвячені засобам патріотичного виховання студентської молоді: Т.Анікіної (художнього краєзнавства), О.Гевко (декоративно-ужиткового мистецтва), Є.Франківа (туристично-краєзнавчої діяльності), Ю.Красильника (української етнопедagogіки), Ю.Каюкова (героїчних традицій українського козацтва), Ю.Руденка (національно-патріотичних ідеалів юних козаків).

Необхідність дослідження проблеми патріотичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів (ВТНЗ) засобами соціально-гуманітарних дисциплін зумовлена наявними суперечностями у процесі становлення майбутнього інженера, а саме: суспільна необхідність виховання патріотичних якостей особистості майбутнього інженера і дійсний рівень їх сформованості у випускників вищих технічних навчальних закладів; виховні можливості предметів соціально-гуманітарного циклу у патріотичному вихованні студентів вищої технічної школи і відсутність ефективної методики їх реалізації у навчально-виховному процесі; необхідність реалізації виховного потенціалу предметів соціально-гуманітарного циклу в патріотичному вихованні студентів і недостатня методична підготовленість викладачів до цього виду діяльності.

Мета статті – теоретично обґрунтувати зміст і методику патріотичного виховання особистості майбутнього інженера в процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів стане більш ефективним за таких педагогічних умов: - орієнтація студентів на ідеал сучасного інженера як носія, окрім фахових знань, умінь і навичок, рис громадянина-патріота; усвідомлення студентами виховних можливостей змісту соціально-гуманітарних дисциплін щодо виховання патріотизму особистості майбутнього інженера; - забезпечення активності студентів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, підготовки і проведення позааудиторних виховних заходів; - готовність викладачів реалізовувати виховний потенціал соціально-гуманітарних дисциплін щодо патріотичного виховання студентів.

Завдання дослідження – у виявленні виховного потенціалу змісту предметів соціально-гуманітарного циклу в контексті формування патріотичних якостей студентів, у розробці змісту і методики патріотичного виховання особистості майбутнього інженера засобами соціально-гуманітарних дисциплін, у визначенні педагогічних умов ефективного формування патріотичних якостей майбутніх інженерів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін.

Соціально-гуманітарні кафедри, зміст навчальної діяльності яких безпосередньо пов'язаний з українською історією, культурою, мовою, українською ідеєю, мають найкращі умови для патріотичного виховання студентів. Для того, щоб ефективно використовувати навчальні заняття у патріотичному вихованні студентів, важливо передбачити визначення у навчальних планах кафедр та окремих викладачів виховних мети та завдань кожного курсу, кожного заняття та розробити методики досягнення цієї мети.

Значні можливості у плані патріотичного виховання закладені у курсі Української мови (за

професійним спрямуванням), мета якого – допомогти студентам технічних спеціальностей удосконалити знання з української мови, оволодіти її стильовими нормами, опанувати офіційно-діловий стиль спілкування, навчити свідомо користуватися багатою мовною палітрою, підвищити рівень культури мовлення.

Під час вивчення курсу української мови реалізовується й виховна мета – виховання у студентів поваги до мови країни, в якій вони живуть і навчаються, стимулювання бажання знати українську мову й вдосконалювати культуру мовлення, прищеплення засобами мови пошани й бережного ставлення до народних традицій, історії, культури, науки українського народу, необхідності стати корисним своїй державі.

Відповідно до поставленої мети визначені завдання: виховувати потребу у вивченні рідної мови; піднімати рівень практичного володіння українською мовою; працювати над культурою мовлення; сприяти розвитку усної і писемної мовленнєвої діяльності студентів, що допомогло б їм уникати суржика та вільно спілкуватися не тільки на фаховому рівні, але й у повсякденному житті; навчити працювати з діловою документацією, складати та аналізувати ділові папери, що є необхідним у майбутній професійній діяльності. Крім того, постійно працювати над підвищенням загальнокультурного рівня студентів, виховувати у них почуття національної гідності і відповідальності за свою країну та її народ.

Програма курсу Української мови (за професійним спрямуванням) передбачає поєднання завдань як мовного, так і соціального характеру: вивчення мови з розвитком пізнавальної активності, творчого мислення, формування патріотичних почуттів, поглядів, переконань, національної свідомості та загальної культури майбутнього інженера.

Роль курсу Історія української культури у патріотичному вихованні студентів важко переоцінити. Культура є основним показником розвитку нації, адже її відродження починається з відродження культурних пластів. Багатовікова історія української культури – це надбання духовного й матеріального світу народу. Мета вивчення історії української культури у відновленні досягнень культури, історичної пам'яті про розвиток народності, становлення державності, виживання у часи поневолення, прагнення до здобуття незалежності, які закарбовані у різних творах мистецтва, а, передусім, у духовній скарбниці нації – художній літературі, образотворчому і музичному мистецтві, хореографії, театрі, кіно.

Виховна мета курсу історії української культури – надання системи знань про культурно-історичний розвиток, духовні та естетичні цінності менталітету української нації для формування патріотичної свідомості, збереження національної пам'яті, гуманізації мислення, шанобливого і бережного ставлення до надбань української культури.

Заняття з Історії України не лише дають інформацію про історичні події, які відбувалися у різні епохи на українській землі, але й залучають студентів до вдумливого прочитання історії свого народу, порівняння різних поглядів на одні й ті ж історичні факти, самостійного пошуку відповідей на суперечливі питання української історії, розуміння власної ролі у творенні сучасної історії, що впливає на патріотичні почуття студентів.

Значні можливості для патріотичного виховання студентів закладені у курсі Соціології. Виходячи з навчальної мети цієї дисципліни: розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації українського суспільства, реалізовувалася й виховна мета: стимулювання студентів до участі у суспільному житті, їх бажання зрозуміти й намагатися вирішити соціальні проблеми, бути активним громадянином-патріотом. Зважаючи на основні функції соціології, здійснюється культурно-просвітницька робота, студенти орієнтуються на прогностичну, управлінську діяльність.

У процесі дослідження встановлено, що успішне формування рівня патріотичної вихованості студентів забезпечують такі педагогічні умови: орієнтація студентів на ідеал сучасного інженера, як носія, окрім фахових знань, умінь і навичок, рис громадянина-патріота; усвідомлення студентами виховних можливостей змісту соціально-гуманітарних дисциплін (комплект науково-історичних текстів, зміст яких відображає особливості наукової діяльності українських інженерів); забезпечення активності студентів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін; готовність викладачів реалізувати виховний потенціал соціально-гуманітарних дисциплін щодо патріотичного виховання студентів.

У змісті патріотичного виховання майбутніх інженерів передбачено формування таких якостей особистості: усвідомлення особистістю національної належності; любов до рідної мови, культури, національних традицій; знання історії Вітчизни, пошана до історичної пам'яті; розуміння менталітету, самокритичне ставлення до національних вад та дій щодо подолання їх у власній поведінці, звичках; відчуття власної відповідальності за долю країни, народу, готовність до захисту Батьківщини; розуміння й сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності України; дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств і рідної природи; поважне ставлення до інших народів.

ВИСНОВКИ:

Формування патріотичних якостей майбутнього інженера передбачає: діагностування рівня

патріотичної вихованості студента та особистісної готовності до удосконалення своїх позитивних патріотичних якостей та подолання негативних; формування позитивної мотивації студентів до вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, подолання в окремих студентів поглядів на ці дисципліни як другорядні в їх фаховій підготовці; використання форм і методів навчально-виховної роботи, які забезпечують активність студентів на навчальних заняттях, у позааудиторній патріотичній діяльності, створюють умови для самоосвіти, самовираження й самовиховання патріотичних якостей; залучення студентів до ціннісно-орієнтаційної діяльності в патріотичному вихованні, що актуалізує не тільки знання, а й емоції, почуття, що сприяють формуванню відповідних переконань, гуманістичної спрямованості особистості; забезпечення взаємозв'язку між виховною роботою під час навчальних занять,

Патріотичне виховання студентів ВНЗ розуміємо як складний динамічний процес, спрямований на формування національно-громадянської самосвідомості, патріотичних переконань та поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу та держави, готовності до захисту Вітчизни.

Список літератури

1. Вишневський О. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів, 1996. – 238 с.
Vyshnevskiy O. (1996). Suchasne ukrainske vyhovannya. Lviv.
2. Програма національно-громадянського виховання студентської молоді. – Дрогобич, 2003. – 55 с.
Programa nacionalno-gromadyanskogo vyhovannya studentskoi molodi (2003). Drohobych/
3/ Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави //Рідна школа. – 2001. – №2. – С. 9-14.
Gonskiy V. (2001). Patriotizm yak osnova suchasnogo vyhovannya ta ideologii dergavy. Kyiv: Ridna shkola.

Абрамчук О. В. Патріотичне виховання студентів ВНТЗ на заняттях з соціально-гуманітарних дисциплін

У статті йдеться про патріотичне виховання майбутніх інженерів засобами соціально-гуманітарних дисциплін. Дається коротка характеристика змісту навчальних дисциплін: української мови, історії України, історії культури України, соціології. Увага приділяється відповідності змісту дисциплін навчальній та виховній меті навчально-виховного процесу.

Ключові слова: патріотичне виховання, виховні можливості, національна свідомість, народні традиції, українська ідея, культура мовлення.

Абрамчук О. В. Патриотическое воспитание студентов ВУТЗ на занятиях социально-гуманитарных дисциплин

В статье рассматриваются вопросы патриотического воспитания будущих инженеров посредством социально-гуманитарных дисциплин. Дана короткая характеристика содержания учебных курсов: украинского языка, истории Украины, истории украинской культуры, социологии. Внимание уделяется соответствию содержания курсов учебной и воспитательной цели учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, воспитательные возможности, национальное сознание, народные традиции, украинская идея, культура речи.